

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หนังสือ คือ เครื่องมือสำคัญในการศึกษาเล่าเรียน เพราะหนังสือมีบทบาทสำคัญอยู่ที่ สร้างความรู้ ความคิดและวิจารณ์ หนังสือเป็นสื่ออย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่าง ที่สอนเด็กทั้ง ทางตรง และทางอ้อม หนังสือที่ดีจะเป็นแนวทางการฝึกฝน ให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น แสวงหาความรู้เป็น ยังสนองต่อการพัฒนาชาติ ดังพระคำรัสของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2519 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ในงานที่ระลึกสัปดาห์ห้องสมุดครั้งที่ 1 ที่ว่า

“ความรู้ของมนุษย์ เป็นมรดกตกทอดกันมาแต่โบราณ เมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้น ตัวอักษรขึ้น ผู้ที่มีความรู้ ก็ได้บันทึกความรู้ของตน สิ่งที่ตนค้นพบ เป็นจารึกหรือเป็นหนังสือ ทำให้บุคคลอื่นในสมัยเดียวกัน หรืออนุชนรุ่นหลัง ได้มีโอกาสศึกษาทราบถึงเรื่องนั้น ๆ และได้ใช้ ความรู้เก่า ๆ เป็นพื้นฐาน ที่จะหาประสบการณ์ คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นความก้าวหน้า เป็น ความเจริญสืบไป... หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่า สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็ก ๆ ส่วนใหญ่ สนใจที่จะทราบเรื่องราวต่าง ๆ แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่า ทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้ความบันเทิง เด็ก ๆ จะได้ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ รอบรู้มีธรรมประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความต้องการปรารถนา จะทำประโยชน์ที่สมควร”

จากพระคำรัสข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ ของหนังสือสำหรับเด็กเช่นเดียวกัน ประดิษฐ์ กัลดประเสริฐ (2522 : 117) ได้กล่าวว่า หนังสือเป็นมรดกทางความคิด ที่มนุษยชาติ สะสมไว้ให้แกกัน โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง และนับวันจะมีความสำคัญต่อชีวิตมากขึ้นเพราะ เพียงแต่เปิดออกอ่าน หนังสือก็สามารถทำให้ มนุษย์ทุกคนเรียนรู้ทันกัน และสามารถสืบทอด เจตนารมณ์กันได้ โดยไม่ต้องยื้อนรอยดอยหลัง และทำไมจึงจะไม่ช่วยกันส่งเสริมให้เด็ก ๆ สามารถใช้หนังสือให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตของคนไปจนตลอดชีวิต เรื่องเดียวกันนี้เอง นิศา ชูโต และ กล่อมจิตต์ พลายเวช (2527 : 2) ได้กล่าวว่า โดยทั่วไป เด็กที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนนั้น หนังสือมีบทบาทสำคัญมาก เพราะหนังสือเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีศักยภาพสูง ในทรรสนะของ หลักสูตร เป็นมรดกประสบการณ์ชีวิต ซึ่งมีจุดหมายที่จะพัฒนาเด็ก ให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

และชาติเท่านั้น หนังสือยังเป็นเครื่องสะท้อนของสังคมนั้น ๆ สะท้อนรูปแบบให้เห็นการกระทำ ข้อควรปฏิบัติ กฎเกณฑ์ ศิลธรรม จรรยาบรรณ รวมถึงแบบแผนการปกครอง เด็กจะค่อยเรียนรู้ เรียนแบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่คนในสังคมกำหนดขึ้น สะสมไปที่ละเล็กทีละน้อยเรื่อย ๆ ไป จนยึด เป็นแนวปฏิบัติเมื่อเขาเจริญวัยขึ้น นอกจากนี้ ประทีน มหาจันทร์ (2530 : 7-8) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมในสังคม ได้สร้างความตึงเครียดให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เป็นอันมาก การอ่านหนังสือจึงเป็นสิ่งที่สามารถคลายความตึงเครียดดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และเป็นการบำบัด ทางจิตได้อีกวิธีหนึ่ง เด็กที่ยากจนหรือมีปัญหาในครอบครัว เมื่อได้อ่านนิทานที่ตัวละครในเรื่อง มีลักษณะเหมือนผู้อ่าน เด็กจะรู้สึกสบายใจ คลายทุกข์ลงได้ แม้กระทั่งผู้ใหญ่ที่ประสบปัญหา ทางจิต เมื่อได้อ่านหนังสือประเภทธรรมะ จะทำให้ผู้อ่านลืม สามารถแก้ปัญหาและประกอบ การงานได้อย่างดี เกิดความรู้ทักษะและความก้าวหน้าในอาชีพ

หนังสือสำหรับเด็ก คือ หนังสือที่เขียนให้เด็กอ่านเฉพาะ โดยมุ่งเน้นที่จะให้เด็กเกิด ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ใคร่รู้ นำไปสู่นิสัยรักการอ่านต่อไป ลักษณะเด่นของหนังสือสำหรับเด็ก คือ มุ่งให้ความบันเทิงเป็นหลัก ความรู้เป็นส่วนประกอบ เนื่องจากวัยของเด็ก เป็นวัยที่ชอบ สนุกสนาน ร่าเริง เนื้อเรื่องต้องสอดคล้องกับวัย กับความต้องการของเด็ก ตลอดจนแนวคิดต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ของเด็ก ดังคำกล่าวของ หทัย ตันหยง (2527 : 40) ที่ว่า หนังสือสำหรับเด็กเปรียบเสมือนอาหารอย่างหนึ่ง อาหารที่มนุษย์กิน ก็เพื่อ หล่อเลี้ยงร่างกายฉันใด หนังสือที่เด็กอ่าน ก็คืออาหารที่เข้าไปบำรุงเลี้ยงจิตใจฉันนั้น สังคมย่อม ปรารถนาเด็กที่มีจิตใจดี เพื่อจะได้รับช่วง และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมทางสังคมต่อไป ถ้าอาหารนั้นเป็นพิษ ย่อมทำลายล้างทุกสิ่งทุกอย่าง หนังสือสำหรับเด็กจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ในการ สร้างแนวคิดด้านคุณธรรมขึ้นในสังคม

การอ่านหนังสือของเด็กไม่เพียงช่วยสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินและสนองตอบ ต่อความสนใจใคร่รู้อันเป็นธรรมชาติของเด็กเท่านั้น หากเรื่องราวในหนังสือยังเป็นเสมือนขุนคลัง ความรู้อันยิ่งใหญ่ที่จะเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้แก่เด็ก ทำให้โลกทัศน์ของเด็กกว้างไกล อีกทั้งเด็กยังสามารถเรียนรู้และเข้าใจชีวิตได้จากหนังสือที่อ่าน นอกจากนี้ แนวความคิดด้าน คุณธรรมที่สอดแทรกอยู่ในเรื่อง ยังช่วยปลูกฝังและกล่อมเกลาจิตใจเด็กโดยอ้อม

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2522 ซึ่งเป็นปีที่องค์การสหประชาชาติประกาศให้เป็นปีเด็กสากล เป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่า วงการหนังสือเด็กของไทย ได้มีการพัฒนาให้ เจริญรุดหน้าไปมาก ทั้งทางด้านการผลิตและจำหน่าย ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน หันมาให้ความสนใจ และร่วมมือกันอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงความสำคัญของหนังสือ

เด็กว่า หนังสือดีมีคุณภาพจะช่วยพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีได้ในอนาคต ด้วยเหตุที่หนังสือมีความสำคัญต่อเด็ก ช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาจิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ให้คงงามเพิ่มพูนขึ้นตามลำดับ การสร้างสรรค์งานเขียนที่ดีมีคุณค่าสำหรับเด็ก จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และต้องอาศัยความรู้ในด้านต่างๆหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจ ธรรมชาติของเด็ก จิตวิทยาเด็ก หรือพัฒนาการทางการอ่านของเด็กในแต่ละวัยที่แตกต่างกัน เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยพื้นฐาน ที่นักเขียนจะต้องคำนึงถึงทั้งสิ้น โลกของเด็กเป็นโลกที่บริสุทธิ์ เด็กจะไม่ฝืนใจอ่านเรื่องที่ตนไม่ชอบ ดังนั้น การเขียนหนังสือให้เด็กอ่าน โดยที่เด็กไม่รู้สึกรู้สีก่อน แต่กลับรู้สึกสนใจที่จะติดตามอ่านเรื่องต่อไปจนจบ จึงถือว่าเป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจยิ่ง เพราะความทรงจำที่ดีในวัยเยาว์จะยังคงอยู่กับพวกเขาตลอดไป “นิทานสั้น ๆ ไม่เพียงที่ประโยชน์ อาจสร้างคนให้เข้มเกินคุ้ม ลองนึกถึงเรื่องเต่ากับกระต่าย ซึ่ง “อีสป” ทาสคนหนึ่งเล่าไว้นับพัน ๆ ปี วันนี้อย่างคงอยู่ในหัวใจคนทั้งโลก คอยเตือนให้เรานึกถึงกระต่ายตัวนั้น ทุกครั้งที่เราประมาท ให้เรามีสติ ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องสั้นเพียงไม่กี่ประโยค เรียบง่าย แต่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ ยาวนานข้ามศตวรรษ” (เทพศิริ สุขโสภา 2534 : 39)

จากการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำหนังสือเด็ก หลายท่านต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็ก นอกจากการจัดรูปเล่มที่เหมาะสม ภายในเล่มประกอบด้วย ภาพที่ดี สีสดใสสวยงามแล้ว ภาษาที่ใช้ก็ควรมีความไพเราะสละสลวย ไม่ยากเกินไปที่เด็กจะทำความเข้าใจเนื้อเรื่องได้ ในทางจิตวิทยา เปียเจท์ (อ้างใน พิณทิพย์ ทวยเจริญ 2528 : 26) ได้เน้นว่าภาษามือบทบาทย่างมากต่อเด็ก ในการพัฒนาความคิดรวบยอด ทั้งนี้เพราะภาษาเป็นพาหะช่วยสื่อความคิด และในการพัฒนาภาษาของเด็ก สังคมรอบ ๆ ตัวมีส่วนช่วยให้เด็กได้พัฒนาภาษาไปอย่างมีขั้นตอนและเหมาะสม

วิริยะ สิริสิงห (2528 : 22) ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า การใช้ภาษาในหนังสือสำหรับเด็ก เป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่แทบจะว่าได้ เพราะหนทางเดียวที่จะรู้เรื่องก็คือ ภาษาที่ใช้ ไม่ว่าจะเป็นภาษาภาพ หรือ ภาษาเขียน หรือแม้แต่ภาษาสี ภาษานั้นมีชีวิตในฐานะที่ก่อให้เกิดอารมณ์ได้ ก่อให้เกิดความเข้าใจได้ สร้างความซาบซึ้งดื่มด่ำได้ ภาษาสำหรับเด็กจะต้องเป็นภาษาที่อ่านแล้วเข้าใจได้ทันที

จินตนา ไบกาชุย (2530 : 31) ได้กล่าวถึงการใช้ภาษาในหนังสือสำหรับเด็กว่า หลักส่วนใหญ่ของการใช้ภาษาในหนังสือสำหรับเด็ก คือ ใช้คำประโยคที่อ่านเข้าใจง่ายอย่างเหมาะสมกับวัย อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้คำง่าย ๆ แต่เลือกใช้ให้เหมาะสมกับผู้อ่านและข้อความ การใช้คำง่าย ประโยคง่าย อาจทำให้หนังสือจืด ไม่สะอึกใจ คุณเป็นสำนวนธรรมดา คายดิน ไม่ชวนสนใจ

แต่ถ้าใช้คำยาก คำศัพท์ คำสูงหรือสำนวนยาก ต้องตีความอีกชั้นหนึ่ง หรือต้องให้ผู้อ่านมาอธิบายอีกครั้ง ผู้อ่านจะละทิ้งไม่อ่านต่อไป

เมื่อพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ภาษาที่ใช้ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กต้องอาศัยกลวิธีในการเขียนในเชิงวรรณศิลป์ เช่นเดียวกับหนังสือประเภทอื่น ๆ หนังสือคือสื่อสำคัญในการให้การศึกษา เพราะหนังสือมีส่วนช่วยเสริมสร้างความรู้ ความคิดและวิจารณญาณให้แก่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็ก เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแนวคิดคุณธรรมขึ้นในสังคมด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาด้านกลวิธีการใช้ภาษาในหนังสือสำหรับเด็ก
2. เพื่อศึกษาวิธีการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมที่รวมถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติในหนังสือสำหรับเด็ก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมที่รวมถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติให้แก่เด็ก

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะกลวิธีการใช้ภาษา และการปลูกฝังแนวความคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็ก จากหนังสือสำหรับเด็ก อายุ 6 - 11 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 - 2545 จำนวน 34 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ.	รางวัล	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	
2525	ดีเด่น	1 หมี่ใหญ่ผจญภัย	พูนศรี	คัมภีร์ปรณ
2526	ดีเด่น	2 ต้นไม้มีเพื่อน	สุเทพ	จิตรีน
2527	ชมเชย	3 ข้าวเหนียว	อิทธิพล	วาทีวัฒน์
2528	ดีเด่น	4 เจ้าเบิ้ม	ม.ล.จ้อย	นันทิวชิรินทร์
2529	ชมเชย	5 ผีงน้อยในสวน	สิรินทร์	ช่วงโชติ
2530	ชมเชย	6 ร่มยายจำ	ม.ล.จ้อย	นันทิวชิรินทร์
2531	ดีเด่น	7 เกาะใน	นิคม	รายยวา
2532	ดีเด่น	8 ไม่อยากเป็นควาย	ดร.สายสุรี	จตุกุล
2533	ชมเชย	9 เมล็ดข้าวสีทอง	สิรินทร์	ช่วงโชติ
2534	ดีเด่น	10 แมวน้อยตกปลา	มาลา	คำจันทร์
2535	ชมเชย	11 ฟีกว้างเท่าปากบ่อ	มาลา	คำจันทร์
2536	ดีเด่น	12 ดอกไม้ของขวัญ	เกริก	ยุ้นพันธุ์
2536	ชมเชย	13 นกแสงตะวัน	ธีรพล	ชนพานิช
2536	ชมเชย	14 นกฮูกหลงตน	พินิจ	พรพรหม
2537	ดีเด่น	15 ดอกบัวไม่ยอมบาน	สิรินทร์	ช่วงโชติ
2537	ชมเชย	16 ดอกทานตะวันกับลูทอง	สิรินทร์	ช่วงโชติ
2537	ชมเชย	17 นกกระยางขาว	สิรินทิพย์	กรรณิกา
2537	ชมเชย	18 สัตว์ในกะลา	น.ต.เสริมสกุล	โทณวนิก
2538	ดีเด่น	19 อ่าเภออีกที	ดำรงศักดิ์	บุญคู่
2538	ชมเชย	20 กลางคกกับแมลงสาบ	เพ็ญพักตร์	ลิ้มสัมพันธ์
2539	ชมเชย	21 ต้นไม้ใกล้ตัว	ปรีดา	ปัญญาจันทร์
2539	ชมเชย	22 ก๊อ ก๊อ ขอข้างคินหนึ่งนะ	พรอนงค์	นิยมา (ผู้แปล)
2540	ชมเชย	23 ไขว้เศษ	ชุมนุมห้องสมุทรคามวิชาการ	
2540	ชมเชย	24 เค้าโมงหลบมุม	ชุมนุมห้องสมุทรคามวิชาการ	
2540	ชมเชย	25 กระดูกกระดูก กระด็อกกระแต่็ก	เกริก	ยุ้นพันธุ์
2541	ชมเชย	26 เศษผ้าคุณยาย	กรรชิต	มบุญผล
2541	ชมเชย	27 นกน้อยพลัดถิ่น	จุฑามาศ	กาญจนโอภาส
2542	ชมเชย	28 กระจ่างน้อยปีเตอร์	สุภาวดี	โกมารทัต (ผู้แปล)

2543	ดีเด่น	29	เจ้าหนูเมืองพิสดาร	ซิวัน	วิสาสะ
2543	ชมเชย	30	บอลลูน	เกริก	ยूनพันธุ์
2543	ชมเชย	31	สี่สวาดหาบ้าน	อำนาจ	เย็นสบาย
2544	ชมเชย	32	ไส้เดือนน้อยกับรากฝอย	ชัยรัตน์	สุชาติบุญมาก
2545	ชมเชย	33	ถูงวิเศษของม้าน้ำ	มนัญญา	คุณากรณ์
2545	ชมเชย	34	บัณฑิตมดแดง	อำนาจ	เย็นสบาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ใช้กรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

กลวิธีการใช้ภาษา

การใช้คำ

1. สั้นๆ ง่าย ๆ กระชับรัดกุมและตรงไปตรงมา
2. ใช้คำตรงกับความหมายและเหมาะสมกับข้อความ
3. คำถูกต้องกับความนิยม
4. ใช้คำสละสลวย

การใช้วลีและประโยค

1. วลีและประโยคง่าย ๆ
2. ประโยคธรรมดา มีประธาน กริยา กรรม
3. ประโยคตรงไม่อ้อมค้อม
4. ประโยคที่มีความกระชับ มีเนื้อความสมบูรณ์
5. มีเอกภาพ สัมพันธภาพและสารัตถภาพ

สำนวนภาษา

1. ใช้สำนวนถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา
2. ใช้สำนวนง่าย ๆ และตรงไปตรงมา
3. มีความยากง่ายเหมาะสมกับการรับรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของเด็ก

ในวัยนั้นๆ

4. ใช้ภาษาที่คล้องจองกัน มีจังหวะคล้ายเสียงดนตรี
5. ใช้ประโยคสั้น กระชับรัด สละสลวย ได้ความชัดเจน
6. ใช้สำนวนภาษาที่เกิดภาพพจน์
7. รูปแบบการใช้ภาษาเหมาะสมกับเนื้อหา
8. ใช้ภาษาตรงกับลักษณะของตัวละครในเรื่อง
9. ใช้ภาษาที่เป็นกันเองกับเด็ก

การปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมสำหรับเด็กยึดหลักคุณธรรม 30 ประการ ตามที่
กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ได้แก่

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคล และสัตว์
2. ความเมตตากรุณา
3. การไม่โลภและไม่ขโมย
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
5. ความไม่ละเมิดของรักผู้อื่น
6. การรู้จักความพอดี
7. การไม่พุดปดและพุดบิดเบือน
8. การมีสติและความจริงใจ
9. การไม่หลงและไม่เสพสิ่งเสพติด
10. ความเป็นผู้มีสติและยับยั้งชั่งใจ
11. ความเป็นผู้มีเหตุผล
12. ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
13. ความขยันหมั่นเพียร
14. ความอดทน อดกลั้น
15. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง
16. ความกตัญญูกตเวที
17. ความซื่อสัตย์สุจริต
18. การทำใจให้สงบมีสมาธิ
19. ความไม่เห็นแก่ตัว
20. ความประณีตและละเอียดถี่ถ้วน
21. ความรับผิดชอบ

22. ความมีน้ำใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง
23. ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา
24. การยอมรับความเปลี่ยนแปลง
25. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคล
26. มารยาทในการแสดงความเคารพ
27. หลักธรรมในการอยู่ร่วมกัน
28. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม
29. ความจงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
30. การแก้ไขข้อบกพร่อง การปฏิบัติด้านจริยธรรม ได้แก่ ศีลศีลธรรม ระเบียบ

กฎหมาย และจารีตประเพณี (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 280-323)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังสือสำหรับเด็ก หรือวรรณกรรมสำหรับเด็ก ใช้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Children Literature” หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ กัน มีเนื้อหาสาระ และการใช้ภาษาที่ง่าย เหมาะสมกับวัยของเด็ก แบ่งออกได้กว้าง ๆ เป็น 3 วัยด้วยกันคือ ปฐมวัยหรือวัยก่อนเรียน วัยประถมศึกษา และวัยก่อนวัยรุ่น (กล่อมจิตต์ พลายเวช. 2526)
2. เด็ก ในที่นี้หมายถึง ผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงวัย 6 - 11 ปี
3. บันเทิงคดี ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Fiction” หมายถึง หนังสือที่ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน และหากจะมีเนื้อหาสาระอันเป็นความรู้แก่ผู้อ่านก็เป็นเพียงผลพลอยได้เท่านั้น ไม่ใช่จุดประสงค์ของผู้แต่ง (สิทธา พินิจภูวดล และคณะ. 2525)
4. กลวิธีการใช้ภาษา หมายถึง รูปแบบการใช้ภาษาแบบใดแบบหนึ่ง และเป็นวิธีการใช้ภาษาในการสื่อสารที่ให้อารมณ์ ความรู้สึก ในลักษณะต่าง ๆ กัน เพื่อเป็นการปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่าน อาจวิเคราะห์ได้จากภาษา ซึ่งได้แก่ การใช้คำ การใช้วลี การใช้ประโยค และสำนวนภาษา
5. แนวคิด แนวคิดหรือ Theme เป็นสาระสำคัญหรือแก่นของเรื่องที่ผู้แต่งต้องการสื่อมายังผู้อ่าน ซึ่งผู้แต่งอาจกำหนดให้องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในเรื่อง มีความสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งจบเรื่อง เพื่อช่วยเน้นย้ำสาระ ที่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

6. คุณธรรม หมายถึง หลักของความดี ความควรกระทำ และความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมและทางวัฒนธรรมที่บุคคลควรยึดมั่นคุณธรรมไว้เป็นหลักประจำใจ เพื่อให้เป็นแนวทาง ในการประพฤติปฏิบัติตน ทั้งนี้โดยความเชื่อว่า การประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น ควรนำมาซึ่งความสุขความเจริญให้กับตนและผู้อื่น เพื่อให้สังคมเป็นระเบียบและเป็นสุข

7. สาระและคุณค่า หมายถึง สาระสำคัญของเรื่อง การสอดแทรกคุณธรรมที่ถ่ายทอดไปสู่ผู้อ่าน คุณธรรม คุณงามความดี ความควรกระทำ และความถูกต้อง ที่ได้สะสมไว้ในความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจของบุคคล และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติ ในทางที่ถูกต้อง และดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคมและบุคคลทั่วไป

8. การปลูกฝัง คือ การสอดแทรก ข้อควรประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง และดีงามให้แก่เด็ก โดยการปลูกฝังคุณธรรมและส่งเสริม โดยวิธีการที่เหมาะสม เช่น การสอดแทรก ในหนังสือสำหรับเด็ก เพื่อให้เด็กเป็นแนวทางประพฤติ เป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป